

Baletul național olandez

Poate că, într-adevăr, așa cum se scrie în programul de sală (exemplar prin sărăcia absolută a informației: nici măcar un singur nume de dansator nu figurează în el), „pentru artiștii de la Baletul național olandez coregrafia, este privită în sensul ei dinamic, de diversificare a formelor și mijloacelor de expresie, în străduința de a dărui spectatorilor imagini ale existenței umane, capabile de a purta mesajul unei creativități artistice”. Poate că, într-adevăr, așa cum afirmă tot programul de sală, trupa „se impune prin înaltă profesionalitate, prin capacitatea balerinilor și a maeștrilor coregrafi de a fructifica tradiții ale baletului clasic, în contextul înnoirilor de modernitate care sînt proprii artei dansului”. (Trecem peste stilul, gramatica și ortografia acestor afirmații, pentru care răspunzătoare este ARIA; datorăm îngăduință instituției prin grija căreia, în domeniul baletului cel puțin, amatorii au avut și au ocazia să cunoască multe realizări de prestigiu, de pe alte meridiane...) Dar, din păcate, pe de o parte, din pricina tineretii companiei de balet în cauză (probabil), pe de alta, din vina lipsei de forță creatoare a personalității celor trei coregrafi ai ei (cu siguranță), producția destul de bogată ce a fost oferită publicului român (nu mai puțin de 7 piese) nu are nicidecum capacitatea de a produce revelația — citez din nou — „unei concepții unitare, de certă originalitate, în care spiritul contemporaneității se relevă cu certitudine”. Oricît ar părea de ciudat, cea mai vie, mai modernă dintre coregrafiile prezentate era tot bătrîna versiune a lui Georges Balanchine la *Cele patru temperamente* de Hindemith. Prin ce anume? Prin structurarea riguros muzicală a discursului coregrafic, prin frumusețea desenului geometric, prin simplitatea și claritatea compoziției, prin ideea extrem de actuală de a pune accentul dificultății pe rigoarea execuției, iar nu pe virtuozitatea ei. Tot astfel, aș putea spune — cu oarecare maliție, recunoscută — că meritul cel mai mare al

Baletului olandez îl constituie faptul de a poseda un dirijor de talia lui Adam Gatehouse (care a vrăjit, pur și simplu, orchestra Operei Române, determinînd-o să cînte la altitudinea sa artistică de zile mari) și un pianist de valoarea lui Eddy van Dijken (dacă acesta îi va fi fiind numele — pentru că pe afiș figura, pare-mi-se, un altul...), pentru interpretarea atît de convingătoare a *Temperamentelor*. Dar ar însemna, totuși, să fii nedreaptă față de cîțiva dansatori excelenți (identificați în urma unor investigații laborioase, cînd normal era să poată fi aflați din programul de sală). Mai întîi, Clint Farha, impresionant în numărul „condamnatului la moarte” din *Dansurile Pyrrhice II*, ca și în al treilea din cele *Cinci tangouri*; apoi, Henny Jurriëns, de mare expresivitate și putere de fascinație, în *Ramificații*; Coleen Davis și Francis Sinceretti, demonstrînd o veritabilă virtuozitate teatrală, nu doar coregrafică, în „dansul cu manechinul”; Joanne Zimmerman, plină de grație și temperament în al doilea din cele *Cinci tangouri*; în sfîrșit, Alexandra Radins și Han Ebbelaar, tehnici și expresivi deopotrivă, în — din păcate — atît de inutilul și, interminabilul *pas de deux* al *Despărțirii*. Nu se poate ignora, iarăși, alesul gust muzical al coregrafilor trupei — Rudi van Dantzig, Toer van Schayk și Hans van Manen —, care utilizează partituri semnate de Beethoven, Chopin, Hindemith (mai la îndemîna confracților lor de pretutindeni), dar și de Lully, Philidor și Couperin sau Ligeti (compozitori mai rar abordați în dansul contemporan); ca să nu punem la socoteală, însă, mai îndoielnicele tangouri pentru bandoneon ale argentinianului Astor Piazzola. Și nu se pot nega nici scilipirile de fantezie ce luminează ici-colo creațiile celor trei coregrafi: la Hans van Manen, mișcarea au ralenti și atmosfera misterioasă, generată de comunicarea dansatorilor prin priviri, în *Adagio* din *Sonata Hammerklavier*; la Toer van Schayk, candoarea și plăcerea dansului, emanînd dintr-un discurs coregrafic ce evocă destul de convingător spectacolele saltimbancilor dintr-un imaginariu ev mediu de sorginte franceză, în *Dansuri Pyrrhice II*; la Rudi van Dantzig — cel mai interesant dintre toți —, fantezia desenului coregrafic, cu o surprinzătoare alternanță de timpi. Și, mai cu seamă, o violență de bună calitate a expresiei corporale, în *Ramificații* — singura piesă ce justifică măcar în parte aprecierile elogioase din program.

Luminița VARTOLOMEI